

Lapin vesistökuunnostushanke VESKU:n esittely

1570/15/2017

Kunnanhallitus § 271

Lapin vesistöjen ekologinen tila on yleisesti hyvä, mutta huonommassa tilassa olevia vesistöjä on etenkin Etelä- ja Länsi-Lapin alueella. Näillä alueilla vesistöjen hyvän tilan saavuttaminen edellyttää runsaasti toimenpiteitä. Vesipolitiikan puitedirektiiviä toteuttava laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (2004) edellytti, että vesien hyvä tila olisi saavutettu vuonna 2015, mutta monin paikoin tavoitetasoa ei ole saavutettu. Lisäaikaa tarvitsevien vesistöjen osalta hyvä ekologinen tila on saavutettava viimeistään vuonna 2027. Tavoitteeseen pääsemiseksi kaikille Suomen seitsemälle vesienhoitoalueelle on laadittu vesienhoitosuunnitelmat ja niihin liittyvät toimenpideohjelmat.

Lapissa järvi- ja virtavesissä on runsaasti kunnostustarvetta. Maa- ja metsätalous, turvetuotanto sekä haja-asutus kuormittavat alueen vesistöjä aiheuttaen liettymistä ja rehevöitymistä. Monet järvet ovat ajoittain sisäisen kuormituksen tilassa. Rehevöitymisestä kärsivien järvien kalaston rakenne on rehevöitymiskierteen seurauksena muuttunut särkikalavaltaiseksi ja järvikalojen keskikoko on pienentynyt. Ravintoketjun vääristyminen edelleen lisää järvien sisäistä kuormitusta. Rehevöityvissä järvissä vesikasvit valtaavat alaa ja niittotarve kasvaa.

Lapissa virtavesien morfologiaa on muutettu eri tarpeita varten toteutettujen perkausten vuoksi. Vaikka Lapissa on toteutettu mittavia virtavesien kunnostuksia, osa peratuista, erityisesti pienemmistä virtavesistä on edelleen kunnostamatta ja kunnostettujen virtavesien rakenteiden, kuten esim. kutualueiden hoitoa ei ole järjestetty. Kunnostus- ja hoitotoimenpiteiden toteuttaminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä.

Vesistökuunnostusten toteuttamisessa alueellisilla ELY-keskuksilla on supistuva rooli. Valtion rahoitusta ohjataan nyt avustuksina yhdistyksille sekä muille toimijoille. Vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan uusia toimijoita. Vesilain mukaan vesistöjen kunnostus- ja hoitovastuu kuuluu vesialueen omistajille eli osakaskunnille, mutta yhdistykset, vesioikeudelliset yhteisöt ja kunnat voivat myös ottaa vastuun vesistöjen kunnostuksista ja hoidosta. Eri toimijat tarvitsevat koulutusta ja opastusta muun muassa uudistuneeseen vesilakiin sekä vesistöjen tilan arviointiin, kunnostusmahdollisuuksiin ja –menetelmiin liittyen. Useiden toteutettujen kunnostushankkeiden tuloksellisuus kärsii kohteiden jälkihoidon ja ylläpidon puuttumisesta. Paikallisten toimijoiden vesistökuunnostustyötä hankaloittaa osaamisen ja usein myös resurssien puute. Yhdistyksiä, järjestöjä ja osakaskuntia tulee aktivoida sekä sitouttaa mukaan vesiensuojelutalkoisiin. Ilman uusia toimijoita vesienhoidon tavoitteita ei saavuteta. Uuden ohjelmakauden 2014-2020 ympäristökorvausjärjestelmän mahdollisuudet

vesiensuojelussa ja valuma-aluekunnostuksissa tulisi saada toimijoille tutuksi. Vesiensuojelussa tarvitaan tiedotusta, motivointia ja innostavia esimerkkejä.

Pohjois-Pohjanmaan alueella on toteutettu suuren suosion saavuttanut Euroopan maaseuturahaston rahoittama ”Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan -hanke VYYHTI”, jossa on aktivoitu paikallisia toimijoita oman lähivesistön kunnostamiseen ja hoitoon. Myös Lapissa on kysyntää vastaavalle aktivointi- ja neuvontahankkeelle, jossa luodaan toimintamallit vesistöjen hoidon hankkeistamiseksi ja välittäjäorganisaatiot hankkeistamisen tueksi. VYYHTI -hankkeen kokemukset ja toimintamallit olisivat hyvin sovellettavissa myös Lapin tarpeisiin ja olosuhteisiin.

Kunnostussuunnittelun rahoittaa Lapin ELY-keskus ja suunnitelmat tehdään konsulttityönä.

Eero Hiltunen ja Reijo Kallioniemi tulevat kokoukseen kertomaan Lapin vesistönkunnostushanke VESKU:sta. Tekninen johtaja Veli Saarijärvi ja rakennustarkastaja Risto Niemelä ovat kokouksessa kuultavana.

Päätösehdotus: Merkitään tiedoksi.

Kunnanhallitus käy keskustelua vesistöjen kunnostamisesta ja paikallisten toimijoiden yhteistyömahdollisuuksista.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

Lisätietoja asiasta antaa:
kunnanjohtaja Sirpa Hakala
puh. 040 539 4293, etunimi.sukunimi@ranua.fi